

Viata păstorului

O poveste din Lake District

JAMES REBANKS a absolvit Oxford și este consilier UNESCO pe probleme de turism sustenabil. În plus, este păstor și deține o fermă în Lake District, nordul Angliei, unde familia sa trăiește și muncește de 600 de ani.

JAMES REBANKS

 Narator

New York Times
BESTSELLER

POVEȘTI
REALE,
BINE
SCRISE

Viata păstorului

O poveste din Lake District

Traducere din engleză de
Florin Tudose

JAMES REBANKS

 Narator

**POVEȘTI
REALE,
BINE
SCRISE**

cuprins

Naturalizarea	9
Vara	19
Toamna	111
Iarna	183
Primăvara	229
Mulțumiri	279

Naturalizarea

9

Viața păstorului

HEFT*

Substantiv: 1) (*Nordul Angliei*) O bucată de pășune în amonte, în care a fost naturalizată o fermă de animale.

2) Un animal ce a fost naturalizat astfel.

Verb: *Tranz. (Nordul Angliei și Scoția) despre o fermă de animale; în special o turmă de oi: a se obișnui cu și a se atașa de o zonă de pășune de deal.*

Adjectiv: Naturalizat: despre animalele adaptate astfel unui loc.

(*Etimologie: din vechiul cuvânt nordic hefð, însemnând „tradiție”*)

* Am păstrat substantivul în engleză, ținând cont de semnificația lui și având în vedere că autorul însuși îl definește în rândurile care urmează. În continuare va apărea în carte tradus prin „naturalizare” (n.r.).

AM ÎNȚELES CĂ ERAM DIFERIȚI, cu adevărat diferiți, într-o dimineață ploioasă, în 1987. Mă aflam la o reuniune la școală, o clădire amărâtă din beton, construită în stilul anilor 1960, în orașelul nostru. Aveam în jur de treisprezece ani și eram înconjurat de un grup de elevi nevrednici, ascultând o profesoară bătrână și ostenită-n băătălii, care ne făcea morală despre cum ar trebui să avem ambiția de a fi mai mult decât niște bieți fermieri, tâmplari, zidari, electricieni și coafeze. Părea că mai ținuse de nenumărate ori predica asta. O pierdere de vreme; iar ea știa foarte bine că așa e. Noi eram ferm hotărâți să fim ceea ce eram și fuseserăm dintotdeauna, la fel ca tații și bunicii, mamele și bunicile noastre. Mulți dintre noi erau destul de inteligenți, dar nu aveau niciun chef să-și arate inteligența la școală. Ar fi fost chiar periculos.

ÎNTRE PROFESOARA ACEEA ȘI NOI se întindea un abis de neînțelegere. Puștii cărora le păsa cât de cât se căraseră cu un an înainte la școala locală veche*, lăsându-i pe „ratați” să-și tocească zilele încă trei ani într-un loc în care nu ar fi vrut nimeni să stea. Rezultatul era un soi de război de gherilă între tabăra profesorilor profund deziluzionați și tabăra unora dintre cei mai plictisiți și mai agresivi elevi din câți există pe lume. În clasă jucam un „joc” în care obiectivul era să distrugem cel mai prețios articol de inventar al școlii și să susținem că a fost un „accident”.

Eram bun la chestiile astea.

* *Grammar school*, în original. E vorba despre școli înființate în Evul Mediu cu scopul predării limbii latine. De obicei asimilate sistemului general de învățământ, unele își păstrează până în ziua de azi profilul oarecum mai academic decât al școlilor obișnuite (n.t.).

Podeaua era plină de cioburi de microscop, specimene biologice, scaune schilodite și cărți ferfenițite. O broască decedată de mult și conservată în formol zăcea lățită pe podea, în poziție de înot bras. Lămpile cu gaz ardeau ca niște sonde de petrol, iar o fereastră era crăpată. Profesoara ne privea cu lacrimi pe obraz – devastată –, în timp ce un laborant încerca să pună lucrurile la loc. Una dintre lecțiile de mate a devenit considerabil mai interesantă pentru mine în momentul în care unul dintre elevi s-a luat la pumni cu profesorul. Flăcăul a fugit din clasă, a coborât scările în fugă și a traversat terenurile de joacă mocirloase, dar a fost prins și doborât de profesor înainte de a scăpa spre oraș. Noi, spectatorii, am ovaționat momentul de parcă ar fi fost o mare fază într-un meci de rugby. Din când în când, cineva încerca (fără succes) să dea foc școlii. Unul dintre puștii pe care-i luam mereu peste picior s-a sinucis câțiva ani mai târziu, în mașina lui. Parcă am fi trăit într-un film de Ken Loach: nu s-ar fi mirat nimeni dacă într-o bună zi un puști slăbănog ar fi venit la școală cu un șoim.

Într-un alt episod, m-am certat cu nătarăul de director, explicându-i că școala era o pușcărie și o „încălcare a drepturilor omului”. M-a privit mirat și m-a întrebat: „Bun, și acasă ce-ai face?”. De parcă asta ar fi fost o întrebare imposibilă. „Aș munci la fermă”, i-am răspuns, la fel de mirat că nu înțelegea ce întrebare simplă îmi pusese. A dat descumpănit din umeri, mi-a spus să nu mai fiu caraghios și să plec. Când cineva intra cu adevărat în vreun bucluc, directorul îl trimitea acasă. Așa că m-am gândit să-i sparg geamul cu o cărămidă, dar n-am îndrăznit.

Iată-mă, dară, la adunarea din 1987, privind ploaia de dincolo de fereastră și visând cu ochii deschiși, întrebându-mă ce făceau oare bărbații de la ferma noastră și ce ar fi trebuit să fac și eu printre ei, când deodată mi-am

dat seama că în clasă se vorbea tocmai despre văile din Lake District, locurile în care bunicul și tatăl meu fuseseră fermieri toată viața lor. Am devenit atent. După câteva minute în care am ascultat-o pe profesoară, mi-am dat seama că nenorocita aia ne credea prea proști și lipsiți de imaginație pentru a „face ceva cu viața noastră”. Ne tot pisa să ne ridicăm deasupra condiției noastre. Eram prea proști ca să ne dorim să plecăm din zona asta cu locuri de muncă murdare și lipsite de speranță și cu un stil de viață provincial și limitat. Nu ne aștepta nimic bun; ar fi trebuit să deschidem ochii și să înțelegem. În concepția ei, dacă-ți doreai să pleci mai repede de la școală ca să muncești la oi, erai mai mult sau mai puțin un idiot.

Ideea că noi, tații și mamele noastre am putea fi niște oameni mândri, harnici și inteligenți, cu preocupări valoroase, ba chiar admirabile, era dincolo de capacitatea ei de înțelegere. Pentru o femeie care privea succesul în termeni de educație, ambiție, aventură și realizări profesionale remarcabile, probabil că eram doar niște amărăți. Mă îndoiesc ca cineva să fi rostit vredată cuvântul „universitate” în școala noastră; nu-și dorea nimeni să plece – cei care plecau încetau să mai aparțină; se schimbau și nu mai puteau reveni niciodată cu adevărat. O simțeam cu toată ființa noastră. Educația era o „evadare”, dar noi nu ne-o doream și făcuserăm o alegere. Mai târziu, aveam să înțeleg că aglomerările industriale moderne sunt obsedate de importanța „plecării în altă parte” și de „realizarea în viață”. Asta implică ceva ce eu am ajuns să urăsc, anume că acela care rămâne pe loc și face muncă fizică nu prea contează.

Ascultam tot mai iritat și mi-am dat seama că ea, în mod curios, cunoștea și susținea că iubește ținutul nostru. Dar vorbea și gândea despre el într-un fel complet străin mie și familiei mele. Iubea peisajul

„sălbatic”, compus din munți, lacuri, locuri de odihnă și aventură, puțin populat cu niște oameni pe care eu nu-i cunoscusem niciodată.

Lake District, în monologul ei, era terenul de joacă al unor bande itinerante de cățărați, poeți, plimbăreți și visători... oameni care, spre deosebire de părinții noștri sau de noi, „făceau ceva în viață”. Din când în când rostea câte un nume, pe un ton reverențios, căutând în van o urmă de interes în privirile noastre. A pomenit de cineva pe nume „Alfred Wainwright” și de cineva numit „Chris Bonnington” și i-a dat înainte la nesfârșit despre unul „Wordsworth”.

Eu nu auzisem de niciunul dintre ei; după cum nimeni din sală, care nu era profesor, nu auzise vreodată numele acelea.

Măritor

ACEA ADUNARE A FOST, practic, prima mea întâlnire cu această manieră (romantică, în esență) de a privi ținutul nostru. Am înțeles atunci, destul de șocat, că priveliștea pe care o iubeam eu, noi, cea căreia îi aparțineam de secole, locul numit „Lake District”, era trecut și în proprietatea altor oameni, în baza unor principii pe care abia dacă le puteam bănuî.

Mai târziu, citind prin cărți, am observat că exista un „alt” Lake District, pe care am început să-l înțeleg mai bine. Am aflat că, până spre 1750, oamenii din afară nu se prea sinchisiseră de acest colț montan din nord-vestul Angliei, iar când o făcuseră, li se păruse un pământ sărac, neproductiv, primitiv, dur, urât și înapoiat. Am descoperit cu iritare că, până atunci, niciunul dintre vizitatori nu considerase acest ținut frumos sau demn de atenție – și totodată am fost uimit să descopăr cum lucrurile se

schimbaseră în doar câteva decade. Au fost construite drumuri, apoi linii ferate, pentru a ușura accesul. Romanticismul și mișcarea naturalistă au modificat viziunea oamenilor asupra munților, lacurilor și a peisajelor aspre, așa cum este al nostru. Acesta a devenit dintr-odată un subiect de maxim interes pentru scriitori și artiști, în special în epoca în care Războaiele Napoleoniene au blocat accesul turiștilor către Alpi, forțându-i să descopere peisajele muntoase ale Britaniei.

De la bun început, vizitatorii au fost obsedați de un ținut al imaginației, un peisaj idealizat al minții. Acesta a devenit contrapunctul altor peisaje mintale, cum ar fi Revoluția Industrială, născută la nici două sute de kilometri spre sud, dar și un loc ce putea fi folosit pentru a ilustra diferite filosofii și ideologii. Pentru mulți a fost, încă de la „descoperirea” sa, un loc al evadării, un loc ce stimula, prin natura lui și priveliștea sălbatică, emoții și sentimente de negăsit în alte părți. Pentru mulți era un loc potrivit pentru plimbare, contemplare, escaladă, pictură, de scris, ori pur și simplu un loc pe care să ți-l imaginezi în visuri. Un loc pe care mulți și-ar fi dorit să-l viziteze sau să-l locuiască.

Dar, dincolo de toate, am aflat că peisajul nostru a schimbat lumea. Aici a fost exprimată prima dată în cuvinte ideea că oricare dintre noi se poate simți „stăpân” (dincolo de drepturile de proprietate) pe niște locuri sau lucruri, doar pentru că acestea sunt frumoase, stimulante sau pur și simplu speciale. William Wordsworth, poetul romantic din Lake District, a propus în 1810 ca locul să devină „un soi de proprietate națională, asupra căruia are drepturi oricine are ochi să privească și inimă să se bucure”. Aici au fost formulate argumentele care definesc astăzi conceptul de conservare a mediului. Orice peisaj din lume protejat prin lege, orice proprietate națională,

orice parc național și orice sit din Patrimoniul Universal UNESCO are în ADN-ul său ceva din cuvintele astea.

Mai presus de orice, în anii în care m-am maturizat, după ce am părăsit școala, am aflat că nu suntem singurii care iubesc acest loc. El este, din fericire sau din păcate, un loc de joacă spectaculos pentru întreaga Britanie și pentru mulți alți oameni din întreaga lume. A fost suficient să merg dincolo de dealuri, în Ullswater, ca să văd valurile de mașini gonind pe autostradă, ori puhoaiile de oameni înghesuți la marginea lacului, pentru a înțelege ce înseamnă asta. Există consecințe bune și consecințe mai puțin bune. Azi vin în zonă 16 milioane de turiști pe an (într-o zonă cu 43 000 de locuitori), care cheltuie aici peste un miliard de lire anual. Mai mult de jumătate dintre locurile de muncă din regiune sunt în domeniul turismului – și multe dintre fermele noastre depind de acesta, prin veniturile obținute din pensiuni sau alte tipuri de afaceri. În unele văi, 60-70% dintre case sunt locuințe secundare sau case de vacanță, astfel că mulți localnici nu-și mai permit să trăiască în comunitățile lor. Localnicii vorbesc cu ciudă despre faptul că sunt „depășiți numeric”, și știm cu toții că am ajuns în toate privințele minoritarii acestui ținut. Există zone pe care nu le mai simțim ale noastre, ca și cum oaspeții ar fi preluat controlul asupra casei care îi găzduiește.

Viziunea profesoarei asupra peisajului din Lake District a fost creată în ultimii două sute de ani de o societate urbanizată și din ce în ce mai industrializată. Era visul despre un loc creat pentru o comunitate tot mai mare, populată până la refuz de oameni ruși de pământurile acestea.

Nu a fost nicicând visul nostru, al celor care muncim pământul. Noi eram deja aici, făcând ce știam mai bine.

Marston

15

Viața păstorului

Am vrut să-i spun profesoarei că înțelesese totul pe dos – că nu înțelegea defel nici locul, nici oamenii. Gândurile mele au avut nevoie de mulți ani pentru a se clarifica, dar cred că s-au aflat acolo de la bun început, chiar dacă într-o formă copilărească, neșlefuită. La fel cum știam, tot într-o manieră empirică, faptul că este important să scriem acele cărți ce definesc locurile și că avem nevoie de cărți scrise de și despre noi. Dar la momentul adunării din 1987 eram prostuț, aveam treisprezece ani, așa că n-am fost în stare decât să imit cu palmele un sunet de pârț. Au râs toți. Profesoara și-a încheiat monologul și a părăsit fumegând scena.

Nesbitt

DACĂ WORDSWORTH ȘI PRIETENII SĂI au „inventat” sau „descoperit” Lake District, invenția lor nu a atins nici-cum familia noastră până în anul 1987, în ziua în care am ajuns acasă și am început să-i întreb pe ai mei despre ce ne spusese profesoara. Istoria asta alternativă nu suna bine de la bun început. Noi de ce nu aveam un loc în povestea ținutului nostru? Îmi părea ceva impus cu forța, un caz clasic despre ce aveam să aflăm mai târziu că istoricii numesc „imperialism cultural”.

Ce nu știam pe atunci era că Wordsworth considera că o comunitate de păstori și mici fermieri cum era cea de la Lake District reprezenta un ideal politic și social cu o semnificație și valoare mult mai mari. Oamenii de aici se autoguvernau, liberi de elitele aristocratice ce dominau viețile oamenilor din alte părți, iar pentru Wordsworth acesta era modelul unei societăți sănătoase. El ne considera contrapunctul Angliei comerciale, urbane și din ce în ce mai industrializate, din restul țării. O viziune idealizată, chiar și pentru vremurile acelea, dar Lake District

văzut prin ochii poetului era un loc ce respira printr-o cultură și o istorie proprii. Wordsworth credea că o mai mare valorificare a acestui peisaj aduce cu sine o mai mare responsabilitate din partea vizitatorilor, în sensul înțelegerii autentice a culturii locale, altminteri turismul ar fi devenit doar o forță brută, capabilă să distrugă mare parte din lucrurile care făceau ca acest loc să fie special. În câteva versuri decupate din „Michael, a Pastoral Poem” (scris în 1800), el recunoștea că viziunea păstorului asupra acestui loc era diferită și interesantă în sine, o remarcă uimitor de modernă:

Nu-i îndoială, să-l fi întrebat fățiș
Dacă iubește munții, nu-i îndoială, zic
Că ți-ar fi repetat cuvintele greoi
Și poate ochii i-ar fi ridicat să-i vezi, spunându-ți
Ce lucru aprig de iubit sunt ei, ca mai apoi
Vorbindu-i blând de viață
Și de-ale sale, de mersul
Cerului și al pământului, să vezi cu-adevărat
Cum gându-i traversat de umbre
Minuni și încântări, peceți
Ce-n inimă îi ard ca o credință.

Dar eu am aflat târziu toate acestea, acuzându-l pe Wordsworth de vina de a nu ne fi înțeles și de a fi transformat acest loc într-un peisaj de plimbare romantică pentru alții.

Direct sau indirect, conștient sau nu, ideile și atitudinile noastre față de mediu sunt influențate de cultură. Viziunea mea asupra acestui peisaj nu este luată din cărți, ci din altă sursă: e o viziune veche, moștenită de la cei care au trăit aici înaintea mea.